

ПАМ'ЯТІ
ВІТАЛІЯ ОЛЕКСІЙОВИЧА ЄВСТРАТОВА

Євстратов Віталій Олексійович,
проф., д-р техн. наук

На 85 році життя не стало доктора технічних наук, професора Віталія Олексійовича Євстратова – колишнього завідувача кафедри «Обробка металів тиском» Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут (ХПІ)».

Віталій Олексійович Євстратов народився 16 січня 1931 року в Харкові в сім'ї службовців.

Дитинство та шкільні роки майбутнього професора та доктора технічних наук припало на тяжкі воєнні та післявоєнні роки, але незважаючи на всі труднощі В. О. Євстратов у 1951 року закінчив 36 харківську середню школу із золотою медаллю, а в 1956 році з відзнакою закінчив металургійний факультет ХПІ за спеціальністю «Машини і технологія обробки металів тиском». По закінченню ХПІ здібного випускника запросили на кафедру «Обробка металів тиском» для викладацької роботи на посаді асистента.

Потім молодий спеціаліст був відряджений на Харківський завод транспортного машинобудування ім. Малишева до ковальсько-штампувального цеху на дворічне стажування. За цей час Віталій Олексійович пройшов шлях від конструктора до керівника комплексної бригади механізації, набув виробничого досвіду.

Віталій Олексійович Євстратов працював в Університеті більше ніж півсторіччя, у якому він пройшов шлях від студента до професора, завідувача кафедри.

1955 року приймав участь у перших жнивних на цілинних землях Казахстану як керівник студентського загону ХПІ. За зразкову організацію роботи студентів на цілині рішенням ЦК ВЛКСМ був нагороджений відзнакою «За освоєння нових земель».

В 1960 році Євстратов повернувся до ХПІ на посаду асистента кафедри ОМТ і відразу ж включився в науково-дослідну роботу, в 1966 році захистив кандидатську дисертацію, потім працював доцентом на кафедрі «Обробка металів тиском», продовжував займатися науковою та методичною роботою. 1976 року за значний внесок у винахідницьку роботу удостоєний почесного звання «Изобретатель СССР».

В 1985 році В. О. Євстратова призначено на посаду завідувача кафедри обробки металів тиском Харківського державного політехнічного університету.

Докторську дисертацію «Научное обоснование, разработка и внедрение малоотходных технологических процессов холодного выдавливания и конструкций высокостойких штампов» Віталій Олексійович захистив у 1988 році в спецраді Московського вищого технічного училища ім. Баумана, в 1989 році отримав вчене звання професора.

Усі роки праці в Університеті професор Євстратов В. О. не припиняв займатися науковою працею. Його наукові розробки у напрямі «Холодне об'ємне штампування та видавлювання» дозволили забезпечити підвищення якості деталей, скорочення витрат металу в 1,5...2 рази,

підвищення продуктивності праці на 30...70% та збільшення стійкості штампів в 5 і більше разів. Роботи з видавлювання були широко впроваджені на підприємствах України та СРСР. У 1972 році В. О. Євстратов обраний головою Всесоюзної науково-технічної ради «Холодне об'ємне штампування та видавлювання» НТТ МАШПРОМ СРСР. За міжнародною програмою «Project of Industrial Cooperation between Canada and Ukraine» професор Євстратов В. О. ділився досвідом з колегами у провідних канадських університетах Торонто, Гамільтона та Ватерлоо.

Ще на студентській лаві (у дипломному проекті) розробив методику розрахунків безшаботних молотів із стрічковим зв'язком верхньої та нижньої баби.

Працюючи на заводі Малишева, розробив технологію і сконструював штамп для виготовлення штамповок без штампувальних нахилів методом роздавання.

Написав книги, які стали настільними посібниками для фахівців і студентів – обробників тиском:

– підручник із грифом Мінвузу СРСР «Теория обработки металлов давлением», який був удостоєний золотої медалі ВДНГ та визнаний кращою книгою року у видавництві «Вища школа»;

– посібник із грифом Мінвузу СРСР «Теория обработки металлов давлением. Сборник задач и упражнений», який став першим в Україні задачник з теорії обробки металів тиском;

– монографія «Основы технологии выдавливания и конструирования штампов», в якій вперше дав науково обґрунтовану класифікацію процесів видавлювання.

В. О. Євстратов разом із аспірантами Г. І. Сопілкіним, І. В. Куликовим, В. Я. Даниленком та В. І. Єремим отримав принципово нові результати в галузі процесів холодного об'ємного деформування:

- ввели в теорію тертя новий термін «Коефіцієнт суцільності мастильного покриття K_c », сконструювали два прилади для його кількісного визначення, розробили методику вимірювання K_c та показали вплив форми пуансонів на технологічні можливості виготовлення деталей типу стаканів;

- довели можливість одержання пластичною деформацією різі на внутрішніх поверхнях деталей типу накидних гайок, сконструювали два принципово різних штампа для виготовлення гайок, запровадили нову технологію їхнього виготовлення на підприємствах електронної промисловості;

- запропонували спосіб виготовлення коробок без фестонів та отримали на цей спосіб авторське свідоцтво;

- показали, що руйнування пуансонів для холодного видавлювання за нормальних умов відбувається в процесі зворотного ходу пресу, коли навантаження на пуансон на один-два порядки менше, ніж при робочому.

Міжнародна науково-технічна конференція
«Досягнення та проблеми розвитку технологій
і машин обробки тиском»
в м. Краматорськ. 2007 рік

Розробив (разом із аспірантами В. І. Кузьменком, В. М. Левченком та Т. Л. Євстратовою) конструкцію приладу та методику вимірювання напруження тертя τ_k за умов, коли нормальний тиск на поверхні деформованого тіла σ_n значно перевищує напруження течії цього тіла σ_s , а також нові способи вимірювання деформацій за допомогою прямокутної координатної сітки у вигляді трикутників та апроксимації кривої зміцнення поліномом третього ступеня, що дозволило підвищити точність вимірювання і рішення задач в процесах пластичної деформації.

Одночасно В. О. Євстратов велику увагу приділяв педагогічній та методичній діяльності. З 1966 по 1996 рік працював заступником голови методичної ради ХПІ. Багато часу приділяв створенню нових навчальних планів та навчанню молодих викладачів і аспірантів, читав для них лекції з педагогіки вищої школи. За час роботи в університеті підготував та прочитав 16 лекційних курсів. Віталій Олексійович підготував 21 кандидата та одного доктора технічних наук. З 2000 по 2003 роки входив до складу експертної ради ДАК України зі спеціальності 05.03.05 – Процеси і машини обробки тиском. З 1970 року по цей час був членом спеціалізованих рад із захисту кандидатських та докторських дисертацій спецради у Харкові, Краматорську, Києві.

За високі досягнення в навчально-методичній, науково-дослідній та виховній роботі В. О. Євстратов у 1986 році був нагороджений Орденом Дружби Народів, та у 1996 році удостоєний другої премії Міністерства освіти України, нагороджений дипломом та почесним знаком «Кращий викладач року».

Ім'я професора Євстратова В. О. відомо далеко за межами України, десятки його учнів працюють в країнах СНД, Європи, Африки, Далекого Сходу.

2004 року був обраний почесним доктором Донбаської державної машинобудівної академії (Краматорськ).

У творчому доробку Євстратова В. О. три підручника та навчальних посібників з грифом Міністерства освіти, 5 монографій з технології видавлювання та конструювання штамів, 226 наукових статей, 37 авторських свідоцтв, 26 методичних посібників та вказівок, 5 стандартів з навчально-методичної роботи.

Учасники Міжнародної науково-технічної конференції на екскурсії Святогірську. 2007 рік.

Професор Євстратов В. О. не припиняв своєї творчої діяльності до останніх днів свого життя. Він активно займався науковою роботою, публікував статті, керував роботою магістрів та аспірантів. Тільки за останні декілька років він підготував підручники «Теорія пластичної деформації», «Теорія технічних систем», навчальний посібник «Підвищення стійкості штамів листового та об'ємного штампування», серію з шести книжок «Як навчитися навчатися», українсько-російсько-англійський тримовний тлумачний словник з обробки металів тиском.

Віталій Олексійович Євстратов поєднував в собі якості видатного вченого, педагога та доброї, порядної людини. Він був дуже демократичний та доброзичливий у спілкуванні з колегами, студентами, до нього завжди можна було звернутися за допомогою або порадою. Оточуючі люди відносились до нього з глибокою повагою і любов'ю.

Світла пам'ять про Віталія Олексійовича Євстратова зберігається в серцях вдячних колег та учнів.